TAUTINIŲ BENDRIJŲ INFORMACINIS BIULETENIS Nr. 3

Leidžia Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tautinių bendrijų namai

2001 m. balandis – birželis

Šis biuletenio numeris supažindina su tautinių mažumų visuomeninėmis organizacijomis, dirbančiomis įvairiuose Lietuvos regionuose

Turinys

Tautinių bendrijų visuomeninės organizacijos 1

Iš Lietuvos tautinių bendrijų gyvenimo 3

Tautinės bendrijos remia lietuvos siekį tapti nato nare 4

Tautinių bendrijų namams - 10 metų..... 4

Tautinės bendrijos Klaipėdoje ir Liepojoje 7

Pačiam Lietuvos vidury... 8

Dzūkijoje gyvena totoriai 8

Ukrainiečiai prie Nemuno ir Neries 9

Romai nori žinoti savo teises ir pareigas 10

Rusai Pamario žemėje..... 10

Lietuvoje šalia Latvijos 11

Po Simono Dacho namų stogu 11

Kryžių kalne pastatytas kryžius iš Armėnijos 13

Iš Lietuvos tautinių bendrijų gyvenimo 13

Kaune skamba lenkų kalba ir dainos 14

Lietuvos uzbekų bendrija..... 14

TAUTINIŲ BENDRIJŲ NAMAI 721

Tautinių bendrijų visuomeninės organizacijos

Lietuvos tautinių bendrijų organizacijų atsiradimas susijęs su lietuvių tautinių atgimimu ir demokratiniu permainų šalyje pradžia. Pirmosios tautinių bendrijų organizacijos buvo įsteigtos prie Lietuvos kultūros fondo dar 1988 metais. Tada į kultūrines draugijas susibūrė rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, žydai ir kiti. Buvo įkurta ir lenkų organizacija. Tada tautinių bendrijų organizacijoms teko atlikti tautiečius vienijančių struktūrų kūrimo misiją ir svarbų politinį vaidmenį. Kultūrinės tautinės draugijos rėmė ir pritarė lietuvių siekiams atkurti Nepriklausomybę, sutrukdė imperinėms jėgoms pavaizduoti Lietuvos tautines bendrijas, neva priešiškai nusiteikusias dėl Lietuvos valstybės atkūrimo. Sunkiais 1991 metų žiemos mėnesiais tautinių bendrijų atstovai buvo kartu su lietuviais prie Televizijos pastato, bokšto ir Parlamento rūmų. Tos jaudinančios akimirkos įamžintos ir dokumentiniame filme "Vėliavos".

Galimybė steigti savo organizacijas buvo tautinių bendrijų pripažinimo ženklas. Tai rodė naujojo Lietuvos politinio elito požiūrį į jų poreikius puoselėti kultūrinį palikimą.

Siekdamos išlaikyti identiškumą, tautinės mažumos dažnai susiduria su įvairiais sunkumais. Tokios organizacijos leidžia išlaikyti identiteto tęstinumą, sudaro galimybę bendruomenei funkcionuoti visuomeniniame gyvenime, įveikti diskriminavimo ir nepilnavertiškumo jausmus.

Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę ir prasidėjus sisteminei transformacijai, formuojantis demokratinėms valstybės institucijoms, susidarė palankios sąlygos kurti piliečių susivienijimus. Tuo metu aktyviai buvo steigiamos nevyriausybinės organizacijos. Šiame procese aktyviai dalyvavo ir tautinės bendrijos.

Tautinių bendrijų organizacijos - tai įvairių tipų nevyriausybinės ir visuomeninės organizacijos, asociacijos, labdaros ir paramos fondai, draugijos, bažnyčios ir religinės organizacijos, įvairios viešosios įstaigos. Lietuvoje tautinių bendrijų, kaip ir visų nevyriausybinių organizacijų steigimą bei veiklą, reglamentuoja Visuomeninių organizacijų įstatymas, Religinių bendrijų ir bendruomenių, Viešųjų įstaigų bei kiti įstatymai.

Steigiantis naujoms organizacijoms, sudėtingesnė buvo jų sandara, tarpusavio ryšiai. Gyvenimas paneigė pradžioje patraukliai atrodantį modelį "Viena tautybė – viena organizacija". Šiuo metu greta organizacijų, savo veikla apimančių visos šalies teritoriją ir turinčių struktūrinius padalinius daugelyje Lietuvos vietovių, vei-

kia kelių arba net keliolikos organizacijų asociacijos, susivienijimai, taip pat ir nepriklausomai dirbančios organizacijos.

Tautinių bendrijų organizacijos skiriasi savo narių skaičiumi. Turinti 12 teritorinių padalinių Lietuvos lenkų sąjunga jungia apie 10 000 narių. Tačiau daugumos organizacijų narių skaičius – tik kelios dešimtys ar net keliolika narių. Dažnai tas pats asmuo yra dviejų arba daugiau organizacijų narys. Tačiau tikslų tam tikrų organizacijų narių skaičių dažniausiai sunku nustatyti, nes ne visų organizacijų narystė yra formalizuota. Kai kurių tautybių atstovų skaičius tenkantis vienai organizacijai pavaizduotas lentelėje.

Beveik nuo pat tautinių bendrijų steigimosi proceso pradžios išryškėjo organizacijų diferencijavimosi pagal interesus tendencija. Greta tautinę kultūrą ir tradicijas puoselėjančių organizacijų atsiranda organizacijos, besirūpinančios švietimu, užsiimančios labdara, jungiančios atskirų socialinių ir profesinių grupių atstovus (žiūr. schemą Nr. 1). Ryškiausiai tai yra tarp skaitlingiausių - lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių, taip pat žydų ir vokiečių - organizacijų. Kai kurios organizacijos turi savo spaudą. Leidiniai organizacijų nariams padeda geriau orientuotis bendruomenės veikloje, keistis informacija. Lietuvos lenkų sąjunga leidžia savaitraštį "Nasza gazeta", Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga - mėnraštį "Lietuvos totoriai", Lietuvos graikų draugija kartą per pusmetį leidžia leidinį "Patrida", Lietuvos žydų bendruomenė - laikraštį "Lietuvos Jeruzalė".

Šiuo metu, Departamento žiniomis, Lietuvoje įregistruota 244 įvairių tipų tautinių bendrijų nevyriausybinių organizacijų. Šių organizacijų veiklos intensyvumas yra skirtingas. Departamentas nuolat bendrauja ir palaiko ryšius su maždaug 170 organizacijų. Tai iliustruoja ir departamentui teikiamų paraiškų organizacijų veiklai finansuoti skaičius.

1999 m. į Departamentą dėl paraiškų veiklai finansuoti kreipėsi 14 bendrijų priklausančios 132 tautinių mažumų organizacijos. 2000 m. Tautinių mažumų ir išeivijos departamentui pateikė paraiškas 111 organizacijų, priklausančių 14 tautinių bendrijų. 2001 m. veiklai finansuoti paraiškas pateikė 164 organizacijos, priklausančios 18 tautinių bendrijų.

Viena svarbiausių visuomeninių organizacijų veiklos efektyvumo sąlyga yra pakankamas lėšų kiekis. Dauguma organizacijų narių neturi lėšų savo organizacijos veiklai paremti ir plėtoti. Patirtis rodo, kad tik apie 30 procentų visuomeninių organizacijų narių moka nario mokestį. Esant sudėtingai biudžetinei situacijai, valstybės parama taip pat yra labai ribota. Iš Lietuvos Respublikos biudžeto per Departamentą tautinių bendrijų poreikiams tenkinti skiriama 475 tūkst. Lt, o tiesioginiai visuomeninių organizacijų veiklai skiriama daugiau kaip 200 tūkst. Lt. Tai nėra daug. Tačiau nereikia užmiršti, kad tai nėra vienintelis lėšų šaltinis. Kultūros ministerija šiemet visuomeninėms organizacijoms remti skyrę apie 300 tūkst. Lt. Kai kuriems projektams įgyvendinti galima gauti lėšų, vykdant Švietimo ir mokslo ministerijos programas. Nežiūrint sunkios padėties, kuklias lėšas visuomeninėms organizacijoms skiria kai kurios savivaldybės. Yra nemažai tarptautinių fondų, į kuriuos galima kreiptis dėl finansinės paramos. Kai kurios tautinių bendrijų organizacijos sėkmingai naudojasi šiomis galimybėmis. Siekdamas padėti tautinių bendrijų organizacijoms rasti papildomų šaltinių jų veiklai plėtoti, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prieš dvejus metus surengė Tautinių bendrijų visuomeninių organizacijų lyderių susitikimą su įvairių valstybės institucijų ir visuomeninių bei privačių fondų atstovais, kurio metu lyderiai buvo supažindinti su paramos gavimo galimybėmis.

Reikia pripažinti, kad daugelio nevyriausybinių organizacijų vadovų dar nesusiformavo lėšų paieškos įgūdžiai, mokėjimas kokybiškai parengti projektus. Suprantama, tokia patirtis ir žinios įgyjamos ne iš karto. Be to, dažnai trūksta informacijos apie įvairias institucijas ir fondus, galinčius teikti paramą. Manyčiau, kad Tautinių bendrijų namai galėtų imtis iniciatyvos teikti tokia informaciją, taip pat, pasitelkus tarptautinių fondų paramą, rengti seminarus apie visuomeninių organizacijų valdymą ir vadybą, projektų rengimą, finansinės paramos paieškos būdus.

Kita aktuali tautinių bendrijų organizacijų problema - būstinių neturėjimas. Daugelis pirmaisiais Nepriklausomybės metais įsisteigusių organizacijų gavo patalpas, kurios vėliau, remiantis galiojančiais teisiniais aktais, perėjo jų nuosavybėn. Kitos patalpos buvo skiriamos panaudos teisėmis. Vilniuje dalis (11) tautinių organizacijų yra įsikūrusios Tautinių bendrijų namuose. Čia esančios organizacijos nemokamai naudojasi ir patalpomis, ir komunalinėmis bei ryšių paslaugomis. Per pastaruosius kelerius metus atliktas Tautinių bendrijų namų svetainės remontas, suremontuotos ir įrengtos patalpos IV aukšte, įsigyta vaizdo ir garso aparatūra.

Visagine veikia Tautinių kultūrų centras, kuriame įsikūrusios tautinės organizacijos. Šis centras išlaikomas savivaldybės lėšomis. Tačiau dar nemažos dalies organizacijų būstinės yra privačiuose jų vadovų butuose.

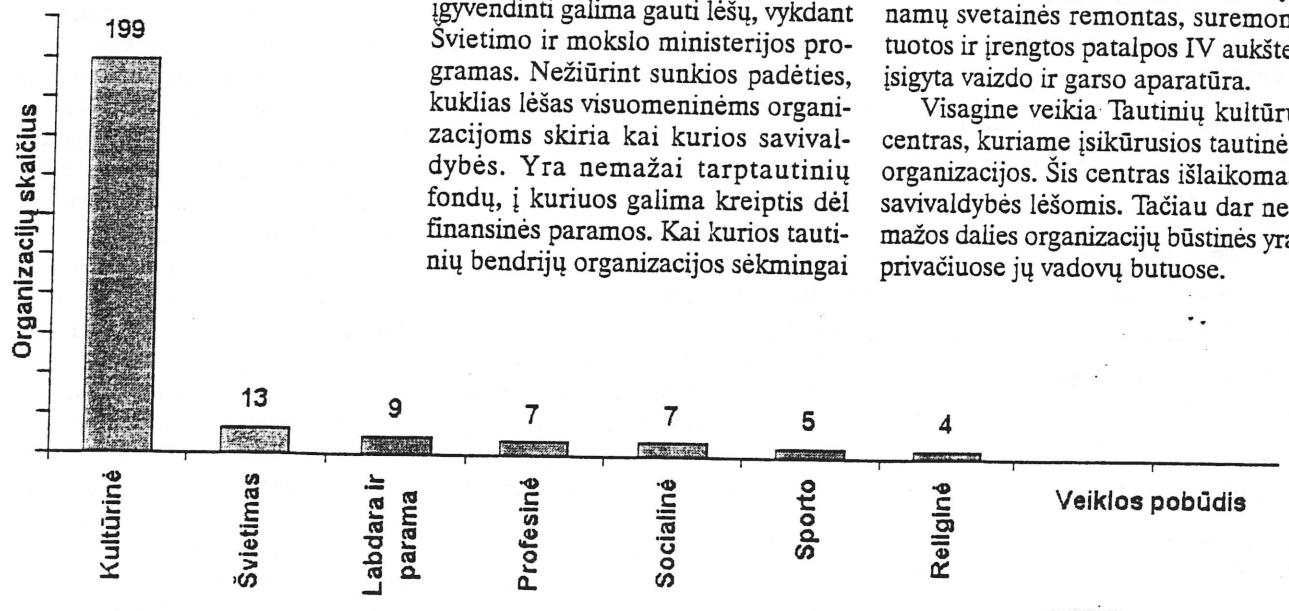

Departamentas pagal galimybes tarpininkauja ir padeda tautinių bendrijų organizacijoms gauti arba išsaugoti turimas patalpas. Tačiau, esant dideliam laisvų patalpų deficitui, ši problema sprendžiama gana sunkiai. Todėl būtinas glaudus savivaldybių ir Turto fondo bendradarbiavimas.

Nežiūrint įvairių problemų ir sunkumų, tautinių bendrijų organizacijos pasiekia gerų rezultatų. Turiningą ir aktyvią veiklą plėtoja Rusų kultūros centras, stačiatikių švietimo draugija "Živoj kolos", lenkų mokytojų draugija "Macierz Szkolna", Vilniaus ukrainiečių bendrija. Gražia tradicija tapo baltarusių Siabrinos rengiamos Kupolės šventės, totorių Kurban Bajram, Lietuvos karaimų kultūros bendrijos karaimų jaunimo kultūros ir sporto šventė. Reikšmingu įvykiu tapo Kryžių kalne armėnų bendruomenės kryžiaus Chačkaros iškėlimas. Nepaprastai daug nuveikia Lietuvos žydų bendruomenė, įamžindama Lietuvos žydų - litvakų materialinį ir dvasinį palikimą bei Holokausto aukų atminimą. Labai aktyviai veikti pradėjo Lietuvos romų organizacijos.

Lietuvos tautinių bendrijų organizacijos, plėtodamos savo veiklą, išlaiko savo bendruomenių narių tautinį tapatumą, taip pat prisideda prie atviros visuomenės formavimo, turtina šalies kultūrinį, ekonominį ir socialinį gyvenimą.

Stanislav VIDTMANN,
Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus pavaduotojas

Tautybė	Skaitlingumas	Nevyriausybinių organizacijų skaičius	Žmonių skaičius, tenkantis vienai organizacijai
Rusai	300 000	56	5357
Lenkai	260 000	53	4901
Baltarusiai	55 000	18	3055
Ukrainiečiai	37 000	11	3364
Totoriai	5 000	12	417
Žydai	5 000	29	172
Latviai	4 000	4	1000
Romai	2 700	13	208
Vokiečiai	2 530	32	79
Armėnai	1 600	2	800
Rumunai/moldavai	1 500	1	1500
Azerbaidžaniečiai	1 300	1	1300
Estai	800	1	800
Gruzinai	600	1	600
Karaimai	257	1	257
Graikai	160	5	32
Bulgarai	146	1	146
Uzbekai	129	1	129
Vengrai	100	1	100
Korėjiečiai	76	1	76

Iš Lietuvos tautinių bendrijų gyvenimo

Lietuvos ukrainiečių kultūros centas, Lietuvos ukrainistų asociacija, Vilniaus ukrainiečių bendrija, Lietuvos ukrainiečių moterų sąjunga birželio 15 d. Vilniaus ukrainiečių svetainėje Tautinių bendrijų namuose organizavo ukrainiečių kultūros vakarą ROKSOLANA. Vakaro metu A.Gaidukas kalbėjo apie Turkijos – Ukrainos politinius santykius XVI amžiuje, N.Neporožnia apžvelgė ukrainiečių istorikų mintis apie Nastę Lisovką – Roksolaną-Churrem (1505-1561). N.Myčka analizavo ukrainiečių rašytojų pasisakymus apie Roksolaną. Ukrainiečių dainas atliko T. Babenko, vakarą vedė literatūrologė N. Neporožnia. Vakare dalyvavo Vilniaus miesto ukrainiečių bendrijos pirmininkė N.Šertvytienė ir Lietuvos ukrainiečių moterų sąjungos pirmininkė T.Morgun.

***

Lietuvos rusų visuomeninių organizacijų koordinacinė taryba birželio 7 d. Vilniaus miesto švietimo skyriuje surengė seminarą "Gimtosios istorijos ir kultūros mokymasis šiuolaikinėje multikultūrinėje visuomenėje". Seminaro metu buvo pristatytas A.Fomino rusų istorijos vadovėlis "Sviečia goriaščiaja", specialiai skirtas Lietuvos mokykloms bei dėstymo metodiką. Seminare dalyvavo istorijos mokytojai, dirbantys rusų, lenkų, baltarusių ir lietuvių kalba dėstomose mokyklose.

***

Lietuvos rusų kultūros fondas birželio 23 d. Vilniaus Rotušėje organizavo poeto Jurijaus Kobrino kūrybos vakarą. Vakare dalyvavo Lietuvos rusų dramos teatro aktoriai, poeto kolegos.

***

Tautinių bendrijų namuose birželio 27 d. įvyko tautinių bendrijų visuomeninių organizacijų atstovų susitikimas su Lietuvos nacionalinės UNESCO Komisijos Generaline sekretore Leonarda Jekentaite-Kuzmickiene. Susitikimo dalyviai buvo supažindinti su UNESCO tikslais, uždaviniais bei veikla Lietuvoje.

Tautinės bendrijos remia Lietuvos siekį tapti NATO nare

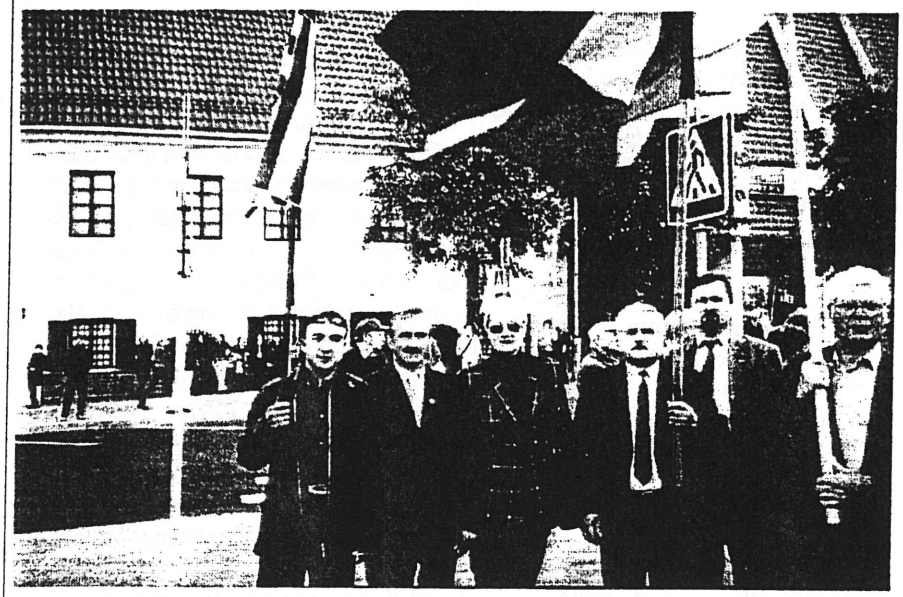

Lietuvos tautinių bendrijų atstovai mitinge prie Vilniaus Rotušės

2001 m. gegužės 27-31 d. Vilniuje vyko NATO Parlamentinės asamblėjos pavasario sesija.

Sveikindami aukštus svečius, į Rotušės aikštę rinkosi žmonės, nešini įvairiausių partijų bei organizacijų vėliavomis. Tarp jų matėsi ir Lietuvos tautinių bendrijų etninių Tėvynių – ukrainiečių, vokiečių, graikų, rumunų ir kitų vėliavos.

Lietuvos siekį tapti NATO nare remiančius pareiškimus išplatino eilė tautinių bendrijų organizacijų.

"NATO yra Europos taikos ir pažangos garantas, todėl buvimas šios organizacijos nare užtikrina saugų ir ramų šalies gyvenimą – rašoma Lietuvos vokiečių bendrijų informacinio koordinacinio centro pareiškime.

Vokiečiams antrina ir Lietuvos ukrainiečių bendrija: "Mes matome savo antrąją Tėvynę – Lietuvą – Europos Sąjungos sudėtyje bei NATO nare."

Panašius pareiškimus išplatino ir Lietuvos vengrų, graikų, armėnų, rumunų ir azerbaidžaniečių organizacijos.

Lietuvos lenkų organizacijos panašaus turinio dokumentą paskelbė dar pernai.

Imantas MELIANAS,
Tautinių bendrijų tarybos koordinatorius

Tautinių bendrijų namams - 10 metų

Tautinis Lietuvos atgimimas, prasidėjęs 1988 m., sudarė sąlygas ir visoms šalies tautinėms bendrijoms burtis į organizacijas, puoselėti savo kalbą, kultūrą, papročius. Jau tuo laikotarpiu tautinių bendrijų atstovai aiškiai parodė, kad Lietuvą laiko savo Tėvyne ir sieja su ja savo tolesnį gyvenimą.

Tautybių departamentas (nuo 1999 m. - Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės), pirma ir tuo metu vienintelė tokio pobūdžio institucija Vidurio ir Rytų Europoje, pradėjo konkrečiai įgyvendinti Lietuvos tautinės politikos nuostatas.

Siekiant suteikti realias galimybes tautinių mažumų visuomeninėms organizacijoms vystyti savo veiklą, 1991 metų gegužę Vilniuje buvo atidaryti Tautinių bendrijų namai. Didelį darbą, kuriant Tautinių bendrijų namus, atliko tuometinė Tautybių departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorė dr. Halina Kobeckaitė.

Pradžioje Tautinių bendrijų namų veikla buvo tampriai susijusi su Nacionalinių tyrimų centro, kurį 1990 m. rugsėjo 5 d. įsteigė tuometinis Tautybių departamentas, darbu. Todėl, kalbant apie Tautinių bendrijų namų veiklą per pastaruosius dešimt metų, reikia kalbėti ir apie Nacionalinių tyrimų centro atliktus darbus. Šių dviejų institucijų bendra veikla, nukreipta Lietuvos tautinių mažumų tapatumo puoselėjimui ir saugojimui, šiandien gali būti įvardinta kaip Tautinių bendrijų namų 10 metų veiklos rezultatas.

Tautinių bendrijų namuose, Raugyklos g. 25, Vilniuje, įsikūrusios 10 Lietuvos tautinių mažumų visuomeninių organizacijų. Čia yra konferencijų salė, svetainė. Tautinių bendrijų namuose savo posėdžius organizuoja Tautinių bendrijų taryba.

Tautinių bendrijų namai, vystydami savo veiklą, pagrindinį dėmesį skiria Lietuvos tautinių mažumų tapatumo puoselėjimui, skatina ir remia tautinių mažumų integracijos į šalies visuomeninį politinį gyvenimą procesus. Ugdo Lietuvos piliečių tarpusavio toleranciją bei pasitikėjimą, supažin-

dina mūsų visuomenę su Lietuvos tautų istorija, kultūra, papročiais, tradicijomis.

Vystydami šią veiklą, Tautinių bendrijų namai ruošia ir įgyvendina tris pagrindines programas.

I. Lietuvos tautinių mažumų tapatumo puoselėjimas. Tuo tikslu telkia įvairių tautybių Lietuvos gyventojus, tautinių mažumų visuomenines organizacijas nacionalinių papročių bei tradicijų atgaivai, jų sklaidai, kalbos, religijos ir tautinės buities plėtrai, organizuoja įvairius susitikimus, paskaitas, konferencijas, seminarus, diskusijas tautinių mažumų istorijos, kultūros, tradicijų klausimais. Kiekvienais metais organizuojama ir pravedama apie 30 įvairių renginių - susitikimai, pokalbiai, "apvalūs stalai", diskusijos. Renginiuose dažni svečiai Lietuvos Respublikos Seimo nariai, žymūs šalies politikai, įvairių tarptautinių fondų atstovai. Tautinių bendrijų namų bibliotekoje kaupiama literatūra, vaizdo ir garso įrašai, pasakojantys apie Lietuvos tautinių mažumų istoriją, jų visuomeninių organizacijų veiklą.

II. Parama Lietuvos tautinių mažumų visuomeninėms organizacijoms jų visavertės integracijos į šalies visuomeninį-politinį gyvenimą procese, kartu išsaugant tautinį tapatumą. Vykdydami šią programą, organizuojame ir vykdome Lietuvoje gyvenančių tautų istorinius, demografinius, sociologinius tyrimus. Per dešimt savo veiklos metų Tautinių bendrijų namai atliko 10 sociologinių tyrimų ir 15 viešosios nuomonės apklausų. Apklausos "Lietuvos gyventojų politinė kultūra ir politinis aktyvumas" (1991 m.) medžiaga buvo pateikta tarptautinėse konferencijose. "Tautinių mažumų socialinės savijautos tyrimai (Lietuvos rusai)" (1991 m.) leido konkretizuoti vienos iš didžiausių šalies tautinių bendrijų - rusų - požiūrį į atsikuriančią Lietuvos valstybę, to laikotarpio poreikius ir problemas. Eilę metų Departamento užsakymu buvo analizuojamas Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų moksleivių poreikis įgyti aukštąjį mokslą (1992 m., 1996 m.). Ši medžiaga buvo naudojama, rengiant Lietuvos valstybės nuostatas tautinių mažumų švietimo klausimais. 1997 metais, siekiant išsiaiškinti valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo problemas Rytų Lietuvoje, 5 rajonuose ir Visagino mieste buvo pravesta anketinė apklausa "Rytų Lietuva ir valstybinė kalba". Apklausa atlikta aktyviai talkinant Lietuvių kalbos centrui.

Norėdami padėti šalies tautinių mažumų atstovams integruotis į visuomeninį, socialinį, ekonominį gyvenimą, Tautinių bendrijų namai pastoviai organizuoja valstybinės kalbos kursus socialiai remtiniems asmenims. Valstybinės kalbos kursų darbą remia Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Valstybinė lietuvių kalbos komisija prie Lietuvos Respublikos Seimo. Per nepilnus dešimt metų šiuose kursuose mokėsi per 1000 klausytojų, iš kurių beveik trečdalis sėkmingai išlaikė valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikacinių kategorijų egzaminus.

Tautinių bendrijų namai vysto leidybinę veiklą - leidžia vadovėlius, žodynus, kitą mokomąją literatūrą. Per dešimt veiklos metų parengta ir išleista per 50 pavadinimų leidinių. Pagal spaudinių turinį juos galima suskirstyti taip: 40 % pasakoja apie Lietuvos tautines mažumas, 36 % - mokomoji literatūra, 24 % - skirti užsienio lietuviams.

Tautinių bendrijų namuose teikiamos juridinės paslaugos tautinių mažumų visuomeninėms organizacijoms.

III. Kultūrinė-švietėjiška veikla. Savo veikla Tautinių bendrijų namai siekia skatinti Lietuvos piliečių tarpusavio toleranciją ir pasitikėjimą. Parengti leidiniai, pasakojantys apie Lietuvos tautines mažumas, ne tik supažindina visuomenę su šalies tauti-

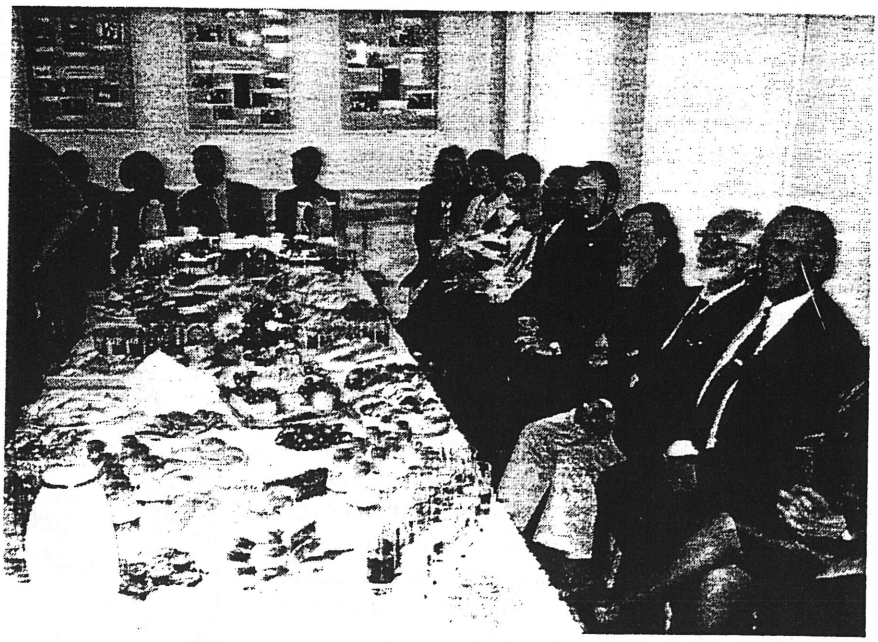

nių mažumų istorija, kultūra, papročiais, bet ir formuoja Lietuvos valstybės, kaip teisinės ir demokratinės valstybės įvaizdį, pasaulyje.

2001 metų gegužės 9-10 d.d. vyko renginiai, skirti Tautinių bendrijų namų veiklos 10-mečiui paminėti. Tautinių bendrijų namų konferencijų salėje buvo parengta paroda, pasakojanti apie čia įsikūrusių tautinių bendrijų veiklą, eksponuota medžiaga, iliustruojanti Lietuvos tarpnacionalinės koordinacinės asociacijos veiklą bei pačių Namų nuveiktus darbus.

Seminare "Lietuvos tautinių mažumų visuomeninių organizacijų raida 1991-2000 metais", vykusiame gegužės 9 d., buvo aptarta tautinių mažumų visuomeninių organizacijų veikla per paskutinįjį dešimtmetį, numatytos tolesnio darbo gairės. Seminaro darbe aktyviai dalyvavo Lietuvos tarpnacionalinės koordinacinės asociacijos, veikusios 1988-1992 metais, nariai - dr. Vladimiras Gražulis, Vasil Kapkan. Jie prisiminė šalies tautinių bendrijų visuomeninių organizacijų kūrimosi pradžią, atskirų tautinių mažumų atstovų darbus Lietuvos valstybės atkuriamuoju laikotarpiu. Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann savo pranešime pabrėžė, kad šiuo metu šalyje yra užregistruota beveik 250 tautinių mažumų visuomeninių organizacijų, pateikė jų veiklos pobūdžio, geografinio išsidėstymo analizę. Lietuvos žydų bendruomenės valdybos narys dr. Izraelis Lempertas, Vilniaus krašto totorių bendruomenės pirmininkas Adomas Asanavičius, Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė pasakojo apie savo bendrijų veiklą. Dr. Pavel Lavrinec nagrinėjo Lietuvos rusų organizacijų ir bendruomenių programų sąveiką 1991-2000 metais. Irina Arefjeva, Lietuvos stačiatikių švietimo draugijos "Živoj kolos" pirmininkė, įdomiu istoriniu aspektu atskleidė tarpukario Lietuvos rusų bendruomenės labdaringą veiklą. Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Ruslan Arutiunian nagrinėjo valstybės ir tautinių mažumų santykius, šios tarybos koordinatorius Imantas Melianas apžvelgė Lietuvos tautinių grupių etnopolitinių prioritetų transformacijos ir tapatumo problemą. Seminaro darbe dalyvavęs buvęs Vilniaus miesto meras Arūnas Grumadas prisiminė, kaip buvo steigiami Tautinių bendrijų namai.

Gegužės 10 d. į šventinę vakaronę rinkosi ne tik Tautinių bendrijų namų "gyventojai", bet ir svečiai iš įvairių valstybinių institucijų bei tautinių mažumų visuomeninių organizacijų. Tautinių bendrijų namus 10-mečio proga sveikino Lietuvos Respublikos Seimo pirmininko pavaduotojas Gintaras Steponavičius, Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Gediminas Dalinkevičius, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkė Danguolė Mikulėnienė. Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius Remigijus Motuzas pabrėžė pagrindinį Namų uždavinį - burti skirtingų kultūrų Lietuvos piliečius, išsaugojant atskirų etninių grupių unikalumą. Sveikinimo žodžius tarė Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkas dr. Simonas Alperavičius, Vilniaus miesto ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė, Vilniaus latvių bendrijos pirmininkė Gunta Rone. Sveikinimą Tautinių bendrijų namams atsiuntė Vilniaus miesto Meras Artūras Zuokas.

Skambia daina baltarusių kultūros klubo "Siabryna" dainininkai pakvietė vaišintis įvairių šalies tautų nacionaliniais valgiais. Stalus puošė totoriškas šimtalapis, armėnų pochlava, lavašas ir basturma, ukrainiečių karavajus, vakaronės svečiai skanavo Lietuvos moldavų, estų, žydų, uzbekų pagamintus patiekalus.

Skambėjo ukrainiečių melodijos, į ratą kvietė graikiškas sirtakis. Melodingai skambėjo "Ilgiausių metų!" moldavų kalba.

Šventė, dar kartą subūrusi įvairių Lietuvos tautų atstovus į vieną būrį, baigėsi. Toliau tęsiasi nuolatinis, kasdieninis darbas. Norėtųsi, kad šventės dalyvių ir svečių išsakytos mintys ir pasiūlymai įgautų materialią formą, būtų praktiškai realizuoti gyvenime.

Tautinių bendrijų namai nuoširdžiai dėkoja Departamentui, visoms tautinių mažumų visuomeninėms organizacijoms, jų vadovams padėjusiems ją surengti.

Mus visus, tokius skirtingus savo kalba, papročiais, tradicijomis, jungia Lietuvos valstybė, vienija bendras tikslas - demokratinės visuomenės sukūrimas. Viliamės, kad ir toliau dirbsime kartu, saugodami ir puoselėdami mūsų šalies tautų savastį, kurdami ir vystydami tolerantišką bei pilietinę Lietuvos visuomenę.

Alvida GEDAMINSKIENĖ,
Tautinių bendrijų namų direktorė

Nuotraukose:
Tautinių bendrijų namų 10-mečio šventės akimirkos

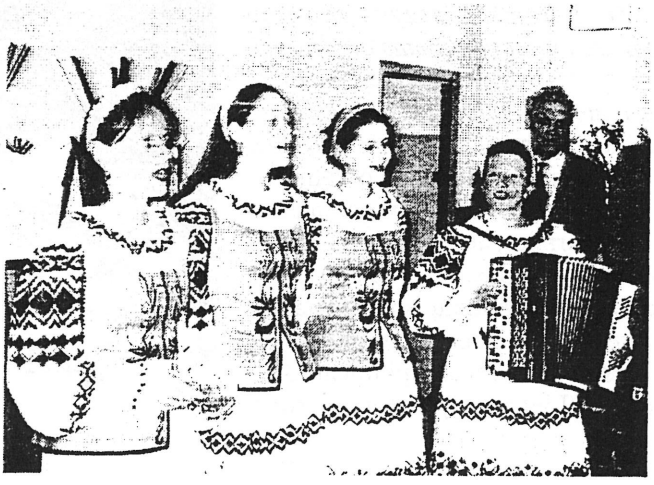

Tautinės bendrijos Klaipėdoje ir Liepojoje

Gegužės mėnesio pirmomis dienomis Klaipėdos savivaldybės Užsienio ryšių skyrius ir Klaipėdos universiteto Sociologijos katedra surengė seminarą "Visuomenės informavimo priemonės ir etninės mažumos: bendradarbiavimas ar atskirtis?". Jo metu seminaro dalyviams buvo pristatyti sociologinio tyrimo "Etninės mažumos Klaipėdoje ir Liepojoje" rezultatai. Jiems skirtas ir gražiai išleistas leidinys.

Klaipėdoje ir Liepojoje 1999-2000 metais buvo vykdomas projektas - "MULTIREG: regioninė integracija per kultūrų įvairovę miestuose". Projekto organizatoriai: Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centras (Vytautas Valevičius), Klaipėdos miesto savivaldybė (Ričardas Zulcas), Liepojos "Media" fondas (Verner Bokums), Liepojos miesto savivaldybė (Gunars Ansinš) ir Klaipėdos universiteto Sociologijos katedra (Liutauras Kraniauskas). Projektą finansavo PHARE CREDO programa.

Pagrindiniai projekto tikslai, kaip teigia jo organizatoriai, - atverti didesnes galimybes tautinių bendrijų visuomeninei saviraiškai, pristatyti jų kultūras ir problemas žiniasklaidoje, skatinti bendradarbiavimą tarp skirtingų bendrijų atskiruose miestuose ir tarp jų.

Projekto autoriai tyrimams pasirinko nedidelių etninių grupių organizacijas - žydų, vokiečių, ukrainiečių, latvių (Klaipėdoje) ir lietuvių (Liepojoje). Šiose bendrijose buvo atlikta sociologinė apklausa.

Liepojos ir Klaipėdos tautinės bendrijos, kaip nustatė tyrėjai, pirmiausia yra kultūrinės organizacijos. Joms būdinga įvairialypė kultūrinė veikla, kultūrinių renginių organizavimas. Kultūrinis aktyvumas Latvijoje yra didesnis nei Lietuvoje. Liepojoje 61,5 proc. apklaustųjų priklauso kultūros ar meno kolektyvams, Klaipėdoje - 26,7 proc. Tačiau Klaipėdos tautinių bendrijų nariai daugiau įsijungę į politinį visuomenės gyvenimą. Klaipėdoje - 20 proc., Liepojoje - 1,5 proc. Tai rodo, kad Klaipėdos tautinių grupių atstovai labiau negu Liepojoje integruoti į visuomeninį gyvenimą.

Nevienodai aktyviai dirba ir pačios tautinės bendrijos. Tyrimo rezultatai parodė, kad kuo jaunesnė bendrija, tuo ji yra aktyvesnė. Seniau gyvuojančios bendrijos yra mažiau aktyvios. Klaipėdos bendrijos įsikūrusios palyginti seniai ir jų narių aktyvumas pastebimai mažėja.

Abiejų uostamiesčių tautinės bendrijos turi vieną bendrą bruožą: jose yra daugiausia vyresnio amžiaus žmonių. Žinoma, yra vaikų ir jaunimo, tačiau bendrijos narių amžiaus vidurkis abiejuose miestuose yra apie 58-60 metų. Tautinėse bendrijose mažai vidutinio amžiaus žmonių. Vidutinio amžiaus žmonės yra užimti darbo, šeimos rūpesčiais, kitais reikalais.

Be minėtų bendrų Klaipėdos ir Liepojos tautinių bendrijų bruožų, kaip parodė tyrimai, yra daug skirtumų. Viena bendrija daugiau dėmesio skiria religinei veiklai (pvz., Liepojos lietuvių ir žydų bendrijos), kiti - tautiečių susibūrimams (Klaipėdos ukrainiečių bendrija), dar kiti - labdarai (Klaipėdos vokiečių bendrija) ir socialinei rūpybai (Klaipėdos žydų bendrija). Klaipėdos ir Liepojos tautinių bendrijų veiklos sritys atrodo taip (atitinkamai): kultūrinių renginių organizavimas - 34 proc. ir 37,3 proc., švietėjiška-mokomoji veikla - 14,4 proc. ir 22,6 proc., suburia draugų ir bendraminčių ratą - 15,5 proc. ir 22,6 proc., labdaros akcijų rengimas - 10,3 proc. ir 3,4 proc., religinių renginių ir vakarų rengimas - 15,5 proc. ir 9,6 proc., kita - 10,3 proc. ir 4,5 proc.

Sociologiniai tyrimai parodė, kad svarbiausi etninį tapatumą formuojantieji veiksniai yra kultūra, tėvų kilmė ir kalba. Klaipėdos ir Liepojos tautinės bendrijos skiriasi valstybinės kalbos mokėjimu. Liepojoje kitataučiai geriau negu Klaipėdoje moka valstybinę kalbą.

Sociologinio tyrimo metu buvo klausiama, kokiose ugdymo įstaigose turėtų būti mokoma gimtąja kalba. Klaipėdos tautinių bendrijų nariai daugiau linkę manyti, kad mokymasis gimtąja kalba turėtų apimti visas mokymosi pakopas - nuo pradinės mokyklos iki aukštosios.

Liepojos tautinės bendrijos linkusios labiau akcentuoti pradinį mokymą gimtąja kalba, o aukštosiose mokyklose, jų nuomone, turėtų būti mokoma valstybine kalba. Daugiau nei pusė Liepojos tautinių bendrijų narių norėtų, kad jų vaikai aukštąjį išsilavinimą įgytų Latvijoje valstybine kalba. Tuo tarpu Klaipėdos didelė tautinių bendrijų dalis norėtų, kad jų vaikai įgytų aukštąjį išsilavinimą labiau išsivysčiusiose šalyse anglų ar vokiečių kalbomis. Įdomu ir tai, kad Klaipėdoje gyvenantys skirtingų tautybių atstovai būtų linkę išvažiuoti gyventi į kitą miestą ar šalį. Tuo tarpu Liepojoje gyvenantys žmonės mažiau linkę keisti gyvenamąją vietą.

Sociologinio tyrimo rengėjai pateikė vertingų rekomendacijų, kaip kurti multikultūrinį miestą, kuriame gerai jaustųsi įvairių tautybių jo gyventojai. Šios rekomendacijos gali būti naudingos įvairių miestų tautinėms bendrijoms, valdžios, ugdymo institucijoms, žiniasklaidai. Autoriai siūlo šiuos praktinius žingsnius, kuriant multikultūrinį miestą:

- projektų, skatinančių multikultūrinio klimato puoselėjimą, rengimas;
- tolerancijos vystymas mokyklose per pažintinę veiklą, kurios metu vaikai susipažįsta su skirtingų kultūrų apraiškomis;
- miesto istorijos dėstymas vidurinėse mokyklose ir gimnazijose;
- etninių problemų pristatymas vietos valdžios institucijoms;
- pozityvių nuostatų skleidimas multikultūrinės visuomenės atžvilgiu žiniasklaidoje;
- multikultūrinės visuomenės ir miesto vystymą propaguojančių institucijų konkursai ir apdovanojimai;
- kultūrinių raiškos priemonių prieinamumo didesnei miesto visuomenės daliai skatinimas;
- konferencijų, seminarų, kurie aptaria skirtingų etninių grupių santykių aspektus, organizavimas;
- visuomeninių kampanijų, griaunančių negatyvius etninius stereotipus, rengimas;
- dialogo tarp valdžios institucijų, skirtingų kultūrinių organizacijų, žiniasklaidos plėtra;
- kultūrinės informacijos apie miestą sklaida užsienio šalių ambasadose ir konsulatuose;
- informacijos apie multikultūrinę plėtros koncepciją sklaida moderniomis technologijomis;
- multikultūrinių forumų organizavimas, kur miesto gyventojai galėtų dalyvauti kitokių kultūrinių grupių veikloje ir pažinti tradicijas.

Paruošė Jonas RUMŠA

Dzūkijoje gyvena totoriai

Alytaus apskrities totorių bendruomenė įregistruota 1995 m. gruodžio 27 d. Alytaus apskrities viršininko administracijoje. Tačiau ji kūrėsi ne tuščioje vietoje, o perėmė Lietuvos totorių draugijos Alytaus skyriaus, įsikūrusio 1989 m., teises. Todėl mūsų organizacijai jau dvylika metų.

Mūsų tikslas - telkti Alytaus apskrityje gyvenančius totorius, žadinti jų tautinę savimonę, puoselėti kultūrą, švietimą, mokyti, ypač vaikus, kalbos, atgaivinti tradicijas ir papročius. Tam turime neblogas sąlygas.

Totoriai meldžiasi suremontuotuose maldos namuose - Raižių mečetėje. Kultūriniai renginiai vyksta pastatytame bendruomenės kultūros centre. Mes aktyviai prisidėjome prie Lietuvos totorių ir karaimų 600 metų įsikūrimo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje jubiliejaus minėjimo. Bendruomenės iniciatyva Raižių kaimo totorių kapinėse pastatytas paminklas genocido pokario metais aukoms atminti.

Alytaus totorių bendruomenė turi gražių ateities planų, naujų sumanymų. Norime įsteigti nedidelį totorių istorijos muziejų Raižių kaimo bendruomenės name, o Alytuje - mokymo centrą.

Tačiau kai kurie mūsų užmojai stringa dėl lėšų. Penkeri metai, kai guli segtuvuose medžiaga fotoalbumui "Lietuvos totoriai". Beje, tokį albumą išleisti buvo numatyta pasitinkant totorių ir karaimų apsigyvenimo Lietuvoje 600 metų jubiliejų.

Ipolitas MAKULAVIČIUS,
Alytaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkas

Paminklas bolševikinio genocido aukoms atminti.

Pačiam Lietuvos vidury...

Kėdainių krašto lenkai gimė ir užaugo Lietuvoje, juos su lietuviais jungia ta pati žemė ir ta pati istorija. Jie savo vaikus siekė auklėti protėvių dvasia, norėjo, kad tautinės vertybės padėtų įvertinti bendražmogiškąsias vertybes.

Šis tikslas paskatino grupelę Kėdainių krašto lenkų susiburti į visuomeninę organizaciją. Dalis jų repatriavo į Lenkiją, dalis asimiliavosi. Tokių, kurie išlaikė savo tautinę kultūrą ir nepamiršo tėvų ir protėvių kalbos, šiuo metu yra apie 1 proc.(700 žm.).

Kėdainių krašto lenkai susibūrė į Lietuvos lenkų sąjungos ratelį. 1994 m. ir 1996 m. įkurtas LLS Kėdainių rajono skyrius "Lauda", 2000 metų gruodžio mėn. - Kėdainių lenkų draugija.

Nuo 1994 m. veikia lenkų kalbos mokyklėlė. Joje vaikai mokomi lenkų kalbos ir istorijos. Pirmiaisiais metais pamokos vykdavo privačiuose butuose. Viena moksleivė atvykdavo mokytis net iš Panevėžio. Šiais metais lenkų kalbos mokyklėlė veikia Akademijos vidurinėje mokykloje. Ją lanko 23 moksleiviai, kurių amžius nuo 9 iki 15 metų. Vasarą grupė vaikų vyksta į Lenkijos poilsio stovyklas. P.Duchovski, buvęs Akademijos vidurinės mokyklos moksleivis, studijuoja Poznanės ekonomikos akademijoje.

Lenkų kalbos mokyklėlė turi gausią knygų biblioteką, kurias mums atsiunčia draugai iš Lenkijos. Čia, Kėdainių krašte, jas saugoja Tėvas Stanislovas Dotnuvos vienuolyne. Liūdna, nes neturime nuolatinės darbo vietos.

Lenkai - dainininga tauta. Ansamblis "Isa" susibūrė 1998 metais (vadovas - V.Šablevičius). Ansamblyje dalyvauja 12 žmonių. Repeticijos visada vyksta vienos kėdainietės bute. Ansambliečiai patys kuria dainas. Ansamblio dalyviai daug kur yra koncertavę: Aka-

Ansamblis "Isa"

Bibliotekoje

demijoje, Dotnuvoje, Kėdainiuose, Keleriškėse, Šateiniuose, Paluknyje, Vilniuje ir kt. Šių metų balandžio mėn. ansamblis "Isa" dalyvavo festivalyje, kuris vyko Vilniuje Lenkų kultūros namuose ir už puikų pasirodymą, kūrybingumą laimėjo "Piesn znad Wilii" diplomą. Pasidalinti patirtimi, pasiekimais ansamblio atstovai buvo pakviesti į Torunę.

Į lenkų bendruomenės susitikimus kviečiame įvairius ansamblius. Kartais atvyksta svečiai iš Lenkijos, Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Panevėžio.

Mūsų aktyvia veikla susidomėjo ir bendruomenę aplankė Lenkijos Generalinio Konsulato Vilniaus atstovai.

Pavyko užmegzti ryšius su lenkais iš Uppsalos (Švedija). Jie gegužės mėnesį atsiuntė labdaros siuntą. Lietuvoje jie važinėjo po kaimus ir teikė paramą vyreniojo amžiaus žmonėms.

2000 m. gegužės mėn. Drokičine įvykusioje konferencijoje skaitėme pranešimą apie mūsų veiklą.

Dažnai mūsų gyvenimas, kūryba aprašomi spaudoje: "Kėdainių garse", "Kurier Wilenski", "Nasza gazeta", "Przyjazn", Lenkijos spaudoje. Apie Kėdainių krašto lenkų veiklą sukurtos televizijos laidos, kurios buvo rodomos per LTV, Poloniją.

Irena DUCHOVSKA,
Kėdainių lenkų draugijos pirmininkė

Ukrainiečiai prie Nemuno ir Neries

Kauno ukrainiečių bendruomenė įkurta 1989m. Atkuriant Lietuvos atgimimą savo indėlį įnešė ir Ukraina. Buvo įkurta Sąjūdžio grupė palaikanti Ukrainos tautinį judėjimą "Ruch", kuri spausdino ir platino Ukrainos atgimimo simbolius. Sausio 13-osios įvykiuose Kauno ukrainiečių bendruomenė su geltonai-mėlyna Ukrainos atgimimo vėliava palaikė Lietuvos parlamentą.

Oficialiai Kauno ukrainiečių bendruomenė įkurta 1997 m. Bendruomenės tikslai – atkurti, puoselėti ir įgyvendinti Ukrainos liaudies kultūrines tradicijas, padėti stiprinti Ukrainos ir Lietuvos istorinius ryšius, o taip pat skatinti bendruomenės norus integruotis į Lietuvos kultūrą.

Kauno ukrainiečių bendruomenė turi chorą, moterų ir vyrų ansamblius, vyrų trio. Choras dalyvavo Lvove tarptautiniame festyvalyje "Gori cvit" ir tapo laureatu.

Šiemet Kauno ukrainiečių bendruomenė suorganizavo daug renginių. Sausio mėnesį prisilaikant visų ukrainietiškų tradicijų buvo atšvęstos Kalėdos. Kovo mėnesį T. Ševčenkos gimimo metinių progą buvo surengtas koncertas, kuriame skambėjo ukrainiečių liaudies dainos, o taip pat dainos pagal T. Ševčenkos žodžius. Skaitovai deklamavo jo poemas ir eilėraščius. Motinos dienos proga bendruomenė surengė siuvinėjimų parodą. Buvo parodyti šiuolaikiniai darbai ir mūsų mamų ir senelių darbai, atsivežti iš Ukrainos. Koncerte dalyvavo visi bendruomenės nariai.

Ruošiamės dalyvauti "Kauno dienos 2001" šventėje, Vilniaus telefestivalyje "Krištolinis obuolys", o taip pat paminėti Ukrainos nepriklausomybės 10-metį.

Planuojame įkurti sekmadieninę mokyklą vaikams ir dramos ratelį. Pagrindinė problema - neturime savo patalpų.

Anatolij PROTAŠČIUK,
Kauno ukrainiečių bendruomenės pirmininkas

Iš Kauno ukrainiečių bendruomenės gyvenimo

Rusai Pamario žemėje

Šilutės rusų kultūros centras (RKC) šiais metais švenčia savo dešimtmetį. Jis įsikūrė miesto 2-ojoje rusų kalba dėstomoje vidurinėje mokykloje, kurios pedagogai ir buvo iniciatoriai įkurti tokį centrą. Po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo Šilutėje gyvenantys rusai, baltarusiai, ukrainiečiai ir kiti rusakalbiai gyventojai pajuto būtinybę rasti savo nišą miesto visuomenės gyvenime. Tai lėmė RKC tikslus ir uždavinius: padėti rusakalbiams gyventojams integruotis į Lietuvos Respublikos gyvenimą, jos kultūrą; išsaugoti tautinį identitetą, puoselėjant savo papročius bei tradicijas; įkurti pravoslavų cerkvę ir t.t.

RKC veikla gana plati: tradicinės šventės, kultūros renginiai, Kalėdų, Velykų vakaronės ir kt.

RKC pirmininkei bei tarybai tenka rūpintis ir socialiniais klausimais, padėti žmonėms spręsti iškilusias problemas, pavyzdžiui, tarpininkauti ieškant darbo, įgyjant pilietybę, įforminant vizas ir kt. Galima drąsiai teigti, jog RKC - tai salelė dideliame okeane, kurioje žmonių sielos randa prieglobstį ir skausmo, ir džiaugsmo akimirkomis.

RKC veikla glaudžiai susijusi su mokyklos ugdymo procesu ir popamokine veikla. Todėl buvo sukurtas mokyklos - tautinių mažumų bendruomenės centro modelis. Ir mokyklos, ir RKC tikslų esmė - integruotis į Lietuvos Respublikos gyvenimą ir išsaugoti tautinį identitetą.

Inovacijos diegiamos ne dėl pačių naujovių, bet todėl, kad jos būtinos. Štai pravoslavų tikėjimo, krikščioniškosios pedagogikos pagrindų diegimas, cerkvės įrengimas mokykloje įsikūrusiame RKC pasidarė būtini todėl, kad, pradėjus vesti tikybos pamokas, buvo susidurta su visai priešingomis tėvų nuomonėmis. Tapo aišku, kad dauguma rusakalbių gyventojų neteko tikybos pagrindų, kuriuos būtina atgaivinti. Dalyvaudami religinėse apeigose ir šventėse, padėdami giedoti cerkvėje, vaikai, ir suaugusieji priartėjo prie religijos. Pamaldoms vadovauja jeromonachas Aleksij, išpruseęs, jautrus, visapusiškas žmogus, kuris daro tikintiesiems didelę teigiamą įtaką. Jo pamokslai, krikštynų, liturgijų bei kitų apeigų ceremonijos tampa nuostabiomis dorovinio ugdymo pamokomis tikintiesiems. Todėl cerkvės atidarymas rusakalbiams miesto gyventojams tapo įsimintinu įvykiu. Dabar jie turi galimybę įgyvendinti savo pilietinę teisę į sąžinės laisvę. Nepamiršta jeromonachas Aleksij ir mokyklos jaunimo. Jau kelis kartus vyreniųjų klasių mokinių tarybos nariai lankėsi stačiatikių moterų vienuolyne netoli Rygos. Šiais metais abiturientas Jurij Tulbajev žada rinktis dvasininko profesiją, aštuntokas Nikolaj Tumanov patarnauja pamaldų metu, vasarą vyksta į krikščioniškas stovyklas.

Bendruomenės nariams iškyla kalbos barjeras. Jis gali užkirsti kelią moksleiviams į Lietuvos aukštąsias ar aukštesniąsias mokyklas, o vyresniojo amžiaus žmonėms tampa kliūtimi įsidarbinant ir gyvenant provincijos mieste. Dvikalbystės ugdymo modelis, kurį sukūrė mokykla, skirtas ir RKC nariams: jie vadovauja būreliams, studijoms, dalyvauja mokyklos renginiuose, konsultuojasi su pedagogais, dėstančiais lietuviškai. Bendruomenės nariai jau įprato įvairių švenčių bei renginių metu girdėti skambanti ir rusišką, ir lietuvišką žodį, aidinčią ir rusišką, ir lietuvišką dainą, įsisukti ir į rusų, ir į lietuvių tautinių šokių sūkurį.

RKC stengiasi savo veikla įsilieti į miesto visuomeninį gyvenimą, būti jam naudingu.

Glaudūs bendradarbiavimo ryšiai sieja Šilutės RKC su Kaliningrado sritimi. Tai ir Kaliningrado srities vaikų ir paauglių diagnostikos bei reabilitacijos centras, ir Slavsko miesto lietuvių bendruomenė, vidurinė mokykla, liaudies teatras "Eksperimentas", mados teatras "Loventalis", jaunimo centras "Miražas", ir Sovetsko miesto kultūros ir švietimo kolegija. Kuriame bendrus projektus, juos įgyvendiname.

Manome, kad mums, kaip ir kitoms tautinių mažumų bendrijoms, pagrindinė problema - finansavimas. RKC gyvuoja tik todėl, kad jį remia rėmėjai bendruomenės nariai, savivaldybė. Todėl subrendo ateities vizija - imtis ūkinės veiklos, kuri numatyta RKC nuostatuose. Tai leistų iš dalies išspręsti dvi problemas: būtų sukurtos darbo vietos išsilavinimą turintiems, bet dėl kalbos barjero ar kitų priežasčių nerandantiems darbo bendruomenės nariams, ir būtų gaunamos pajamos, padėsiančios plėtoti RKC veiklą.

Artimiausias renginys - 10-ojo gimtadienio šventė. Vyksta pasiruošiamieji darbai, gauta lėšų ir iš Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Šiuo metu planuojame susitikimą su pasikeitusios Kaliningrado srities administracijos atstovais. Tuo manome būti naudingi ir rajono savivaldybei, švietimo ir kultūros skyriams.

G.ULJANOVA,
Šilutės rusų kultūros centro pirmininkė

Romai nori žinoti savo teises ir pareigas

Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2000-2004 metų programoje numatyta visapusiškai šviesti romų bendruomenę, aiškinti jai Lietuvos Respublikos įstatymus, piliečių teises ir pareigas.

Vienas tokiam tkslui skirtų renginių, kurį suorganizavo Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas, įvyko Tautinių bendrijų namuose. Į susitikimą su Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Šalčininkų romų atstovais atvyko Vilniaus 3-iojo policijos komisariato vyresn. komisarė Liucija Borusevičienė ir teisininkas Eigminas. Įdomaus ir turiningo pokalbio tema buvo "Pilietybė ir pasas". Romai buvo supažindinti su Pilietybės įstatymu, pilietybės įgijimo, atsisakymo ir praradimo, paso gavimo tvarka. Komisarė L.Borusevičienė ir teisininkas Eigminas išsamiai atsakė į gausius romų klausimus.

Panašūs susitikimai, kuriuose bus aiškinami socialiniai, teisiniai ir kiti klausimai, bus rengiami ir ateityje.

Jonas RUMŠA

Lietuvoje šalia Latvijos

Latvių draugija "Sakta" ("Sagė") įkurta 1997 kovo 1 d. prie Akmenės rajono Tautos namų. 1999 m.įregistruota kaip visuomeninė organizacija.

Draugijos tikslas – burti rajone gyvenančius latvių tautybės piliečius, puoselėti ir saugoti etninę latvių kultūrą, kalbą, tautosaką, papročius, šeimos tradicijas, palaikyti ryšius su tautiečiais respublikoje ir už jos ribų. Organizacijos veikla – organizuoti vakarus, popietes, susitikimus su Lietuvoje gyvenančiais tautiečiais, jų draugijomis ir Latvijos Respublikos Dobelės rajono meniniais kolektyvais.

1998 m. pas mus lankėsi Latvijos Respublikos ambasadorius Lietuvoje A. Sjaničis ir kultūros ataše E. Gavelė. Mūsų renginiuose dalyvauja Akmenės rajono vadovai. 2001 vasario mėnesį gavome Latvijos Respublikos Užsienio reikalų ministro J. Berzinio padėkos raštą. Miestelio seniūnija mums skyrė patalpas. Turime padovanotą per 500 latviškų knygų bibliotekėlę.

Buvome Vilniaus latvių draugijos dešimtmečio minėjime. Kartu su Klaipėdos draugija minėjome Latvijos nepriklausomybės dieną. Lankėmės Biržuose, kur irgi kuriasi latvių draugija, Dobelėje, Rygoje. Susipažinome su lietuvių draugijomis Dobelės rajone, knygų muziejumi ir jos vadove A. Štose, su latvių draugija Tervetėje (Dobelės raj.). Glaudžius ryšius palaikome su Dobelės rajono žurnaliste Anita Banzina, kuri kasmet mus aplanko, kartu pakviesdama saviveiklinių kolektyvų iš Latvijos, parūpina bibliotekai spaudos, knygų.

Šiais metais buvome susitikę su Dobelės rajono saviveiklininkais, su knygų muziejininke, lietuvių draugijos pirmininke Lidija Eizengrauda, Joniškio tautiečiais ir rašytoju Jonu Ivanausku, Zeimelio tautiečiais.

Vasarą vyks Rygos miesto 800 metų minėjimas, dainų šventė, kur taip pat dalyvausime. Draugijoje yra per 30 aktyvių narių. Renkame metinį nario mokestį – 10 lt. Pritariau Klaipėdos draugijos pirmininkui dėl latvių draugijų asociacijos kūrimo.

Draugijai aš vadovauju nuo 1998 metų, nors visais organizaciniais ir buitiniais klausimais dirbau nuo 1997. Darbas įdomus, bet reikalaujantis daug jėgų. Draugijos komitete yra du pavaduotojai, sekretorė, buhalterė, kultūros klausimais besirūpinanti bei padedanti narė, revizijos komisija. Draugijoje yra 9 pedagogai, aš pati taip pat mokytoja, matematikė.

S. I. BOGAVIČIENĖ,
Akmenės latvių draugijos "Sakta" pirmininkė

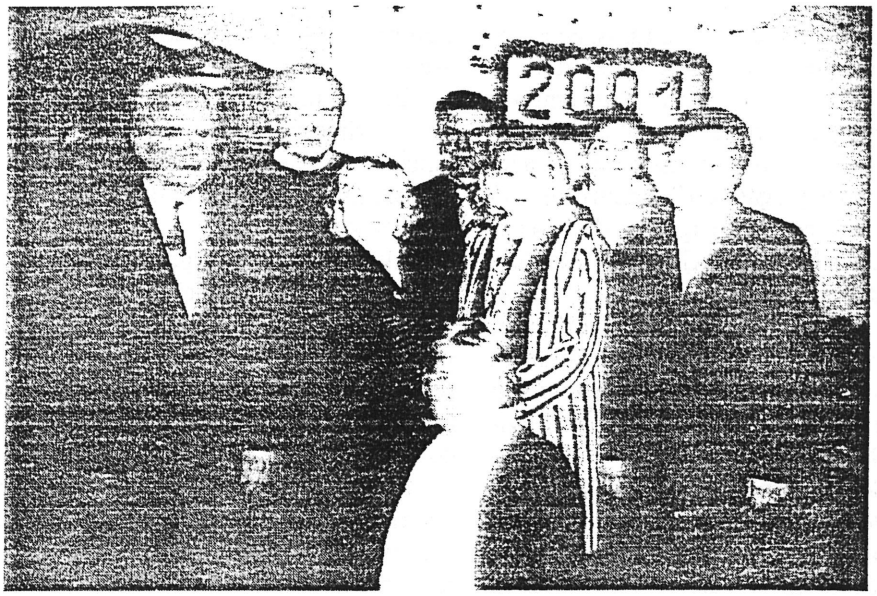

Grupė Akmenės latvių draugijos narių

Po Simono Dacho namų stogu

Klaipėdos vokiečių bendrija, subūrusi apie 600 narių, yra įsikūrusi jaukiuose S.Dacho namuose (Jūros 7). Šių metų spalį jau bus 5-eri metai, kai vokiečių, kitų tautinių mažumų, taip pat ir lietuvių kultūros šviesa sklinda iš namų, garbingai garsinančių pirmojo klaipėdiečio poeto S.Dacho (1605-1659) vardą. S.Dacho namuose du kartus per metus vyksta tradiciniai poetui skirti renginiai, kaupiama literatūra apie šį Rytprūsių dainių, kurio meilės daina "Taravos Anikė" tapo ir savotišku namų himnu. S.Dacho namų salėje dažni žinomų menininkų koncertai, susitikimai, seminarai. Turime vokiškų knygų biblioteką, kurioje daugiausia lankosi Klaipėdos akademinis jaunimas, ieškantis žinių apie Vokietiją. Klasėje vyksta vokiečių kalbos kursai. S.Dacho namuose pabuvojo garbingi svečiai: Lietuvos Respublikos Prezidentas V.Adamkus, Vokietijos Bundestago Prezidentas Wolfgangas Thierze, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas V.Landsbergis su žmona, Vokietijos ambasadoriai Lietuvoje Ulrichas Rozengartenas, Detlof von Berg, Austrijos ambasadorius Florijan Hauge ir kt. Vasaromis mus aplanko turistai iš Vokietijos. Žodžiu, S.Dacho namai - tai vokiškos kultūros židinys bei įvairių tautinių bendrijų susitikimo vieta, pamėgta klaipėdiečių ir jos svečių. Visa tai pastarųjų penkerių metų veikla.

Klaipėdos vokiečių bendrija savo veiklą plėtoja jau dvyliktus metus. Devintus metus (nuo 1992 m.) bendrijai vadovauja Magdalena Piklaps. Bendrija organizuoja įvairius kultūrinius renginius, palaiko draugiškus ryšius su kitomis tautinių mažumų draugijomis ne tik po savo namų stogu. Bendrija mieste ne tik viena gausiausių, bet ir aktyviausiai veikiančių. Stengiamasi nepraleisti nė vieno su vokiečių istorija ar tradicijomis susijusio renginio. Dalyvauta 'Taravos Anikės" draugijos iniciatyva paminklo atstatymo bei paminklinės lentos astrono-

S.Dacho namų atidarymas 1996 m. Sveikinimo žodį taria Klaipėdos Kraštiečių darbo grupės (AdM) pirmininko pavaduotojas Heinz Oppermann

mui Fridrichui Vilhelmui Argelanderiui centriniame pašte atidengimo iškilmėse, buvusiose Klaipėdos miesto kapinėse kartu su Vokietijos Federacinės Respublikos Klaipėdos Krašto Darbo Sąjunga(AdM) paminklinio akmens atminimo renginyje, Karalienės Liuizės bareljefo Klaipėdos rotušėje atidarymo šventėje ir kt.

1989 m. vokiečių bendrija Klaipėdoje atkūrė savo laikraštį "Vokiečių žinios Lietuvoje", leidžiamą vokiečių ir lietuvių kalbomis (redaktorė Jovita Saulėnienė). Dvylikti metai ir Klaipėdos vokiečių bendrijos chorui (vadovė Laura Matuzaitė). Choras yra koncertavęs Vokietijoje, įvairiuose Lietuvos miestuose, nuolat dalyvauja tradicinėse vokiečių dainų šventėse. 2000 m. vokiečių dainų šventėje Klaipėdos vokiečių bendrijos choras, koncertavęs su H.Zudermano vokiečių vidurinės internatinės mokyklos mergaičių ansambliu, užėmė pirmąją vietą. Klaipėdoje nuo 1992 m. bendrijos iniciatyva veikia vienintelė Pabaltijyje vokiečių internatinė vidurinė H.Zudermano mokykla (direktorė Angelė Klitienė). Bendrijos ir mokykla palaiko artimus ryšius. Mūsų bendrijos narių vaikai neturi problemų mokytis gimtosios vokiečių kalbos.

1997 m. Klaipėdos vokiečių bendrija tapo Lietuvos vokiečių bendrijų Informacinio Koordinacinio Centro (pirmininkas Klaus Grudzinskas) nare.

Per Klaipėdos vokiečių bendrijos gyvavimo metus susiklostė gražios tradicijos. Tai kasmetinės Kalėdų ir Velykų šventės H.Zudermano vidurinėje internatinėje mokykloje, kasmetiniai nuo 1994 m. Klaipėdoje pradėti AdM seminarai, kuriuose gausiai dalyvauja kraštiečiai iš Vokietijos, mūsų bendrijos nariai. Tradiciniai susitikimai su kraštiečiais visada linksmi ir prasmingi. Visiems yra malonios išvykos į Vokietiją.

Jau trečiąjį kartą organizuojamos vokiečių kultūros savaitės, kurių renginiuose dalyvauja įvairaus žanro ir stilių Vokietijos ir Lietuvos menininkai ir susilaukia gero įvertinimo Lietuvos visuomenėje. Šiuos vokiškosios kultūros švenčių renginius organizuoja S.Dacho kultūros asistentai iš Vokietijos, Ifa (Štutgartas) auklėtiniai. Šiais metais kultūros asistentų U.Noimerker ir A.Kretcer rūpesčiu nuo gegužės 25 d. iki birželio 7 d. vyko vokiečių kultūros dienos 2001 "Susitikimai" Klaipėdoje. Mūsų renginių svečiai turėjo puikią galimybę giliau susipažinti su Prūsijos istorija, vokiečių muzika, režisieriaus V.Hercogo šešių filmų retrospektyva ir kt.

Žinoma, visko neišvardinsi, ką veikia vokiečių bendrija Klaipėdoje. Gera dirbti, jei yra šaunių rėmėjų. Klaipėdos vokiečių bendrijos veiklą remia Vokietijos Užsienio reikalų ministerija, Vokietijos ambasada Lietuvoje, Kraštiečių Darbo grupė (AdM) Vokietijoje, Getės institutas Vilniuje, Klaipėdos m. savivaldybė, Klaipėdos universitetas, Vakarų Lietuvos ir Prūsijos centras, Klaipėdos rašytojų sąjunga ir kt. O kur dar daugybė bičiulių mokslininkų, menininkų. Todėl ir darbo vaisiai matosi.

Tačiau manome, jog visi darbai ateityje. Didžiausias rūpestis - tai tradicijų perdavimas jaunajai kartai. Nėra taip paprasta įtraukti jaunimą į savo veiklą. Džiaugiamės nors ir pamažu aktyvėjančia jaunimo grupės, kuriai vadovauja energinga vadovė R.Silkauskaitė, veikla, jų noru geriau pažinti ne tik savo senelių tradicijas, mokytis vokiečių kalbos, bet ir gražiais kontaktais su kaimynų Latvijos, Estijos vokiečių jaunimu.

Jovita SAULĖNIENĖ,
S. Dacho namų direktorė

Klaipėdos vokiečių bendrijos choras prie "Taravos Anikės" paminklo Klaipedoje

Kryžių kalne pastatytas kryžius iš Armėnijos

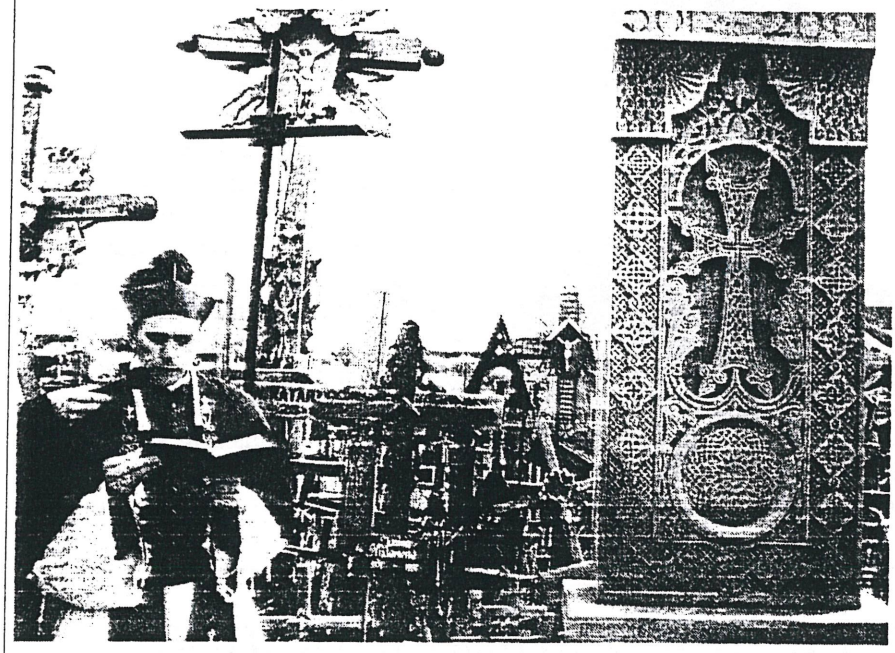

Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis šalia Chačkaros Kryžių kalne

Netoli Šiaulių esančiame Kryžių kalne iškilo unikalus akmeninis kryžius.

Chačkaru vadinamą akmeninę plokštę su joje išraižytu ornamentais apipintu kryžiumi čia pastatė Lietuvos, Latvijos ir Estijos armėnai. Taip trijose Baltijos šalyse gyvenantys armėnai nutarė paminėti 1700-ąsias metines, kai Armėnija pirmoji pasaulyje pripažino krikščionybę valstybine religija.

Chačkarai Armėnijoje žinomi nuo IX amžiaus. Iš tufo – vulkaninės kilmės akyto akmens – iškaltos religinės skulptūros šioje šalyje buvo statomos svarbiems įvykiams atminti.

Kryžių kalne pastatytas Chačkaras buvo iškaltas Jerevane.

Apie 1300 kilogramų sverianti plokštė iš pradžių buvo atgabenta lėktuvu į Maskvą, o iš ten į Kryžių kalną atvežta autobusu.

Chačkarą Kryžių kalne pašventino Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Iškilmėse dalyvavo apie du šimtai žmonių -- daugiausia Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje gyvenantys armėnai.

Šalia Chačkaros Kryžių kalne (iš kairės) O.Isajev, Lietuvos armėnų bendrijos pirmininkas, V.Grigorian, armėnų rašytojas, R.Arutiunian, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas

Parengta pagal R.Vitkaus straipsnį ("Lietuvos Rytas" 2001 m. gegužės 28 d.)

TAUTINIŲ BENDRIJŲ NAMAI 72

Iš Lietuvos tautinių bendrijų gyvenimo

Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacija gegužės 19 d. paminėjo Genocido dieną. 1914-1923 metais Osmanų imperija iššudė per 400 tūkst. Ponto graikų.

Lietuvos graikai, kartu su visomis pasaulio graikų diasporomis, prisimine žiauruįį genocidą ir jo baisias pasekmes visiems Ponto graikams. Apie Lietuvos graikų diasporos istoriją, graikų tikėjimą, Lietuvos graikų jaunimo šiandieninę padėtį, kalbėjo Asociacijos pirmininkas Georgios Macukatov, Lietuvos graikų jaunimo draugijos "Argo"pirmininkė Žana Tarapaj ir Lietuvos graikų stačiatikių švietimo draugijos "Konstantinopolis" pirmininkė Tatjana Tkač.

***

Lietuvos gudų visuomeninių organizacijų susivienijimas (pirmininkas L. Muraška) vykdo projektą "Lietuvos gudai – kitoms šalies tautinėms mažumoms". Įgyvendinant projektą birželio 11 d. Mokytojų namuose vyko ansamblio "Baltosios rasos" (Gardinas) koncertas. Galerijoje "Grafikos centras" (Latako g. 3, Vilniuje) birželio 12 d. atidaryta Baltarusijos grafikų darbų paroda. Planuojamas susitikimas su Lietuvos tautinių mažumų atstovais. Projekto renginius remia Baltarusijos Respublikos ambasada Lietuvos Respublikoje.

***

Vilniaus ukrainiečių bendrija gegužės 23 d. savo patalpose Tautinių bendrijų namuose organizavo vakarą "Simonas Petliūra ir mes".

***

Gegužės 31 d. Vilniaus ukrainiečių bendrijos svetainėje Tautinių bendrijų namuose vyko ukrainiečių poezijos vakaras, kurį organizavo Lietuvos ukrainiečių kultūros centras, Lietuvos ukrainistų asociacija, Vilniaus ukrainiečių bendrija. Vakare dalyvavo poetai Vladas Braziūnas, Jonas Strielkūnas, Vladas Šimkus. Koncertavo Vilniaus ukrainiečių bendrijos choras.

Pristatome naujas tautinių mažumų visuomenines organizacijas

Lietuvos uzbekų bendrija

Šių metų vasario 22 d. uzbekų iniciatyvinė grupė nutarė įsteigti Lietuvos uzbekų bendriją "PACHTAKOR". Tai seniausios uzbekų tautos profesijos – medvilnės rinkėjas – pavadinimas uzbekų kalba. Kas tai paskatino? Pirmiausia noras bendrauti su toli nuo Tėvynės esančiais tautiečiais. Be to, sunku nuvykti į gimtąjį Uzbekistaną. Žinodami, kad Lietuvos Vyriausybė palankiai žiūri į anksčiau sukurtų tautinių bendrijų veiklą, norime aktyviau įsilieti į visuomeninį gyvenimą. Be abejo, norime kalbėti uzbekiškai, prisiminti uzbekų papročius, tradicijas ir kultūrą. Sužinojome, kad Lietuvoje gyvena per 1,5 tūkst. uzbekų, o su vaikais ir anūkais – dar daugiau. Pagrindinis mūsų tikslas

Lietuvos uzbekų bendrijos "PACHTAKOR" prezidentė Kuisin-oi Zujienė

šiandien – suburti kuo daugiau tautiečių ir pradėti veiklą.

Gera žinia mus pasiekė iš Uzbekistano. Ten veikia uzbekų-lietuvių bendrija, su kuria žadame bendradarbiauti. Norime Lietuvoje propaguoti uzbekų meno ir kultūros vertybes, palaikyti ryšius su kultūros ir švietimo įstaigomis, rengti susitikimus su kultūros darbuotojais ir verslo atstovais. Šiais metais rugsėjo 1 d. Uzbekistanas švenčia 10-ąsias nepriklausomybės metines. Ta proga norėtume organizuoti minėjimą. Mieli tautiečiai, kviečiame aktyviai dalyvauti mūsų renginiuose. Mūsų telefonas Vilniuje: (8-22) 33 05 12.

Kuisin-oi ZUJIENĖ,
Lietuvos uzbekų bendrijos "PACHTAKOR" prezidentė

Kaune skamba lenkų kalba ir dainos

Kauno miesto lenkai savo kultūrinę veiklą pradėjo prieš 40 metų. Buvo sukurtas lenkų ansamblis prie "Inkaro" kultūros namų. Šiuo metu ansamblio pavadinimas "Kotwica".

Nuo 1989 metų Kaune įsikūrusio Lietuvos Lenkų Sąjungos Kauno skyriaus veiklos pagrindiniai bruožai: lenkų tautinės kultūros atgimimas ir puoselėjimas bei lenkų kalbos, istorijos mokymas. Prie LLS Kauno skyriaus veikia šeštadieninė mokykla, kurioje, be kalbos mokymo, vaikams organizuojami įvairūs renginiai: proginiai koncertai, kiekvienais metais ekskursija į Vilniaus muziejus, iškilmingas mokslo metų užbaigimas A.Mickevičiaus slėnyje, deklamuojamos žymaus poeto eilės.

Prie LLS Kauno skyriaus yra biblioteka, kuria naudojasi apie 250 skaitytojų. Bibliotekoje organizuojami lenkų rašytojų jubiliejų minėjimai, susitikimai su garbingais svečiais, čia vyksta ansambliečių repeticijos.

Prie LLS Kauno skyriaus nuo 1999 metų veikia ansamblis "Canta Kovnensis". Ansamblio programoje - klasikiniai, religiniai kūriniai, atliekami keturiais balsais. Dauguma ansamblio dalyvių turi muzikinį išsilavinimą. Ansamblio meno vadovė P.Irena Rymkievič. 2000 metais "Canta Kovnensis" dalyvavo festivalyje "Dni mielnika 2000" Lenkijoje. Ansamblis koncertavo Visagine, Lenkų festivalyje, Dotnuvoje, Kaune. 2000 m. Vilniuje religinės muzikos konkurse "Dieve, tave garbiname" mūsų ansambliui buvo pripažinta 1-oji vieta. Paskutiniu metu ansamblis "Canta Kovnensis" dalyvavo religinės muzikos konkurse, kuris vyko gegužės 13 d. Vilniuje. Planuojamos koncertinės kelionės į Dotnuvą, Druskininkus. Birželio mėn. tikimės dalyvauti Suvalkų tarptautiniame festivalyje.

Prie LLS Kauno skyriaus nuo 2000 metų spalio mėn. veikia vaikų dramos būrelis "Teatšyk Skšata", (vadovė P.Hanna Šumilaitė). Daugelis televizijos žiūrovų jį pažįsta iš filmo "Kaimynai". Būrelis per trumpą laiką pastatė pjesę Pampiljo - Jul.Tuvimo. Šį spektaklį vaikai parodė Kauno lenkų kolektyvui, Kauno Mato Šalčio vid. mokykloje, Vilniuje, Vaidotuose. Šiuo metu jaunieji artistai ruošiasi į Suvalkuose organizuojamą Tarptautinį festivalį.

Norime sukurti jaunimo miuziklo grupę.

Mūsų veiklą riboja finansinės galimybės. Ansamblis, dramos būrelis yra nauji kolektyvai - neturi reikiamų rūbų, dekoracijų. Gastroles apsunkina didelės kelionių išlaidos.

G.CHOMANSKA,
Lietuvos lenkų sąjungos Kauno skyriaus pirmininkė

Biuletenį spaudai parengė Redakcinė komisija

"Tautinių bendrijų biuletenio" sudarytojai ir leidėjai prašo tautinių mažumų visuomeninių organizacijų aktyviai įsijungti į biuletenio leidimo darbą. Laukiame straipsnių, fotonuotraukų, pasakojančių apie tautinių bendrijų gyvenimą, veiklą, renginius, tautines šventes, tradicijas, papročius.

Mūsų adresas: Raugyklos g. 25, 2001 Vilnius Tautinių bendrijų namai.
Tel.(22) 26 01 95, faksas (22) 260408, el. paštas tbn@takas.lt